

Merket for bærekraftig reisemål

TRYSIL

bærekraftsrapport 2021

**BÆREKRAFTIG
REISEMÅL**

LOKALT ENGASJEMENT
I ET LANGT PERSPEKTIV

Innhold

1. Innledning	3
2. Forankring	3
3. Natur, kultur og miljø	5
4. Sosiale verdier	6
5. Økonomisk levedyktighet.....	7
6. utfordringer med bærekraftig reiselivsutvikling.....	10
7. Suksesshistorier	12
8. Formidling av rapporten	14
9. Vedlegg.....	15

1. Innledning

Det er et mål med merkeordningen Bærekraftig reisemål å synliggjøre at det arbeides kontinuerlig for en mer bærekraftig utvikling på reisemålene, også utenom remerking hvert tredje år.

Denne rapporten beskriver aktiviteter i Trysil i 2020 og litt 2021 som bidrar til å utvikle Trysil som bærekraftig reisemål. I det arbeidet er mange involvert, både Trysil kommune, destinasjonsselskapet og små og store enkeltaktører.

Trysil ble merket som bærekraftig reisemål allerede i 2013, og har gjennomført remerking både i 2016 og 2019. Ny runde står for tur i 2022. Det merkes at Trysil har jobbet med bærekraftig reisemålsutvikling over tid. Eksempelene og tiltakene har gradvis blitt både flere og bedre. Det mest markante tiltaket i 2020 er nok lanseringen av ny reiselivsstrategi, hvor bærekraftig utvikling er fullt integrert og et solid fundament i utvikling av Trysil som reisemål frem mot 2030.

I tillegg kommer vi ikke utenom Covid19, som har rammet Trysil hardt økonomisk, men hvor reiselivsbedriftene, tross egne utfordringer, samler seg om og støtter Destinasjon Trysil og gjennom det viser hvor viktig destinasjonssamarbeidet er for videre vekst og utvikling. Det er bærekraft i praksis!

2. Forankring

Forankring av ny Trysils reiselivsstrategi 2020-2030

Den viktigste forankringsjobben i 2020 har vært i tilknytning til arbeidet med og lansering av ny reiselivsstrategi i Trysil. Resultatet er en strategi hvor bærekraftig reisemålsutvikling er fullt og tungt integrert gjennom hele planen, med overordnet og spesifikke målsetninger, og strategiske hovedområder med konkrete tiltak for å utvikle Trysil til et mer bærekraftig reisemål.

I arbeidet med strategien har det vært bred deltagelse fra reiselivsaktører og kommunen gjennom 3 workshops. En bredt sammensatt styringsgruppe med representanter fra ulike bransjer har utformet den endelige reiselivsstrategien. Politisk og administrativ ledelse i kommunen ved ordfører, ass. rådmann og næringssjef har også sittet i styringsgruppen. Arbeidsgruppen har også hatt utdypende prosess ift innspill for naturbaserte opplevelser og for matopplevelser.

- Reiselivsstrategien ble presentert av daglig leder og styreleder i Destinasjon Trysil for Trysils kommunestyret 12.10.2020 og vedtatt i kommunestyremøte 15.12.2020
- I tillegg til involvering i utarbeidelse, har Destinasjon Trysil sine medlemmer blitt orientert om status på strategien i medlemsmøter i tillegg til orientering gitt på ekstraordinært årsmøte 27.01.2021

Trysils reiselivsstrategi 2020-2030 er vedlagt.

Kommunikasjonsverktøy for bærekraft reiseliv

Høsten 2020 ble det inngått samarbeid med kommunikasjonsbyrået Awake om å utvikle et verktøy for strategisk kommunikasjon av bærekraft.

- Arbeidet startet med involvering av medlemmene gjennom workshop og foredrag 16.11.2020.
- Bedriftsundersøkelse ble gjennomført for å få ytterligere innspill fra medlemmene.

Strategidokument Innlandet fylkeskommune

Destinasjon Trysil har deltatt i referansegruppen og gitt høringsinnspill til Innlandet Fylkeskommune og gjennom det bidratt til at bærekraftig reiseliv og merket for bærekraftig reisemål forankres på regionalt nivå.

Interreg.prosjektet SITE III *

Trysil er del av Interreg. prosjektet SITE III, et samarbeid mellom Sälen, Idre, Trysil og Engerdal. Målsetningen med prosjektet er å utvikle en «hållbar och internationell världsdestination», hvor bærekraft er ett av tre fokusområder.

- Ordførere og rådmenn sitter i prosjektets styringsgruppe og følger prosjektet tett
- Alle de 4 SITE-kommunene jobber med merking av Merket for bærekraftig reisemål som innebærer bred forankring blant medlemmer og kommuner.

Involvering av Trysils innbyggere

Enkelte tiltak gjennomføres for å involvere Trysils innbyggere i bærekraftarbeidet

- Daglig leder i Destinasjon Trysil har besvart leserinnlegg i Lokalavisa 10.05.2020: Fortsatt bærekraftig reiselivsutvikling i Trysil
- I 2019 arrangerte Trysil kommune og reiselivet felles Miljøuke med foredrag og organisert søppeldugnad i sentrum og turistområder. Arrangementet var planlagt også i 2020 men måtte dessverre utgå pga. Covid19. I 2021 blir det foredrag for reiselivsaktørene og 8-10. klasse med Brageprisvinneren Thomas Horne som har skrevet boken «Den store klimaguiden»
- Trysilvekkua er et årlig arrangement for å gjøre ansatte og innbyggere klare for ny sesong. Trysils innbyggere kan da prøve ut ulike aktiviteter, delta på informasjonsmøter med mer*

Involvering og informering av Trysilgjestene

En rekke bærekraft-tiltak har det siste året blitt iverksatt for og mot Trysilgjestene:

- Som følge av Covid19 har Destinasjon Trysil hatt månedlige medlemsmøte med kommuneoverlegen, noen ganger oftere, for å støtte reiselivsaktørene i etterlevelse av smitteverntregler og dermed gjøre Trysil til et trygt sted å besøke.
- Covid19 har fremskyndet innføringen av digitale apper overfor gjest, så som WeOrder, SafeSpot, RestaurantTaxi, for å tilgjengeliggjøre smittefrie tjenester og opplevelser.
- Trysils sommermagasin* har flere artikler innenfor bærekraft-temaene både i 2020 og 2021. For første gang sendes magasinet ikke ut pr. post men finnes digitalt og i brosjyrestativ på sentrale steder på reisemålet. Brosjyrestativene er merket med «Tenk på miljøet, - ikke ta flere enn du behøver
- Destinasjon Trysil er miljøfyrtårnsertifisert, og på Trysils hjemmeside legger de nå ut årlig klima- og miljørapport*
- Trysil har i 2020 hatt pressesaker som fokuserer bærekraft for internasjonale gjester 2020, blant annet i danske Politiken 16.02.2020
- Trysils sykkelgjester informeres om «code of conduct» gjennom nye stivettregler som formidles på hjemmeside, i TrysilMagasinet og skilting i terrenget*
- Aktivt fremmet og tilgjengeliggjort lokalt næringsliv overfor hytteTryslinger og tilreisende gjennom digitale infokjermer på strategiske steder, nyhetsbrev, FB-annonsering etc.
- HytteTryslingene har fått egen «Hytteportal» på hjemmesiden for å lett finne lokale tjenester og håndverkere
- Flere undersøkelser involverer Trysilgjestene gjennom å be om tilbakemeldinger og innspill på videre utvikling:

- Hytteeierundersøkelse – formidler hva vi gjør og ber om innspill. 1400 svar
- Skistars gjesteundersøkelse
- Vandreundersøkelse – tilbakemelding på bl.a. turtilbudet, forsøpling og DNT SjekkJUt-appen
- Sykkeevaluering

Dialog med sentrale samarbeidspartnere og alliansepartnere/aktører

Reiselivet har i 2020 hatt dialog og samarbeid med flere sentrale samarbeidspartnere og alliansepartnere

- DNT Engerdal-Trysil om stiuvtvikling og -overvåking
- Statens Vegvesen – oppfølging av veisikkerhet og utslipp på Riksvei 25
- SØIR, Sør-Østerdal Interkommunale Renovasjonsselskap – utvikling av avfallsordninger
- UMS Connect – varslingssystem mot gjester og lokalbefolkning
- Politi, helse, brann, redning, ambulanse mv. i beredskapsarbeidet

3. Natur, kultur og miljø

Følgende tiltak for en mer miljø- og klimavennlig destinasjon er gjennomført siste periode:

- Destinasjon Trysil har tett dialog og samarbeid med DNT Engerdal-Trysil om bærekraftig stiuvtvikling. Bl.a. er det etablert stifaddere, trafikken overvåkes og man har gått over til digitale toppturkort gjennom registrering i appen SjekkJUt. For den mest besøkte turen over Skagsvola er det utarbeidet besøksforvaltningsstrategi og søkt autorisasjon som Nasjonal Turiststi. Det er bygd sherpasti på en rute i Fulufjellet Nasjonalpark. Sherpasti over Skagsvola er under realisering.
- Trysil kommune, Destinasjon Trysil og Statens Vegvesen gjennomfører halvårlege møter for å overvåke trafikk og unngå kødannelse med tilhørende tomgangskjøring gjennom Elverum. I tillegg følges vintervegstandard for økt sikkerhet tett.
- For vinteren 2020 var rutetilbudet på Skibussen ytterligere forsterket. Covid19 reduserte imidlertid transportbehovet betydelig.
- Gjennom Interreg.prosjektet SITE III jobbes det med å ta frem et prosjekt for utprøving av autonome busser i Trysil fra vinteren 2022 *
- Avfallsselskapet SØIR sammen med Trysil kommune, Trysilfjell Utmarkslag og Fageråsen Fritid er i gang med et prosjekt for å innføre kildesortering i sentrene og i de store hytteområdene rundt Trysilfjellet. Løsningen baseres på molock-systemer.
- The Lodge og Trysiltunet leiligheter har installert molock med mulighet for kildesortering
- Trysil kommune har innført kildesortering og molockstasjoner i og rundt kommunehuset.
- Sjøppeldunker rundt i hele Trysilfjellet og i sentrum har sortering på 4 fraksjoner og rapporteres å funke bra.
- Skistar sentralt kommuniserer nå sin hållbarhetsstrategi og har ansatt hållbarhetsjef*
- Skistar Trysil har tidligere iverksatt vesentlige miljøtiltak. Siste året, også av økonomiske grunner, har det kun blitt gjennomført miljøforbedringer gjennom løpende vedlikehold.

Miljøsertifisering

Før remerking i 2019 ble det iverksatt mange tiltak for å motivere flere Trysilbedrifter til å bli miljøsertifisert.

- Totalt antall miljøsertifiserte bedrifter i 2020 var 26, 2 flere enn i 2019.

- 3 bedrifter har ISO-sertifisering og 23 Miljøfyrtårn.
- Andel miljøsertifiserte reiselivsbedrifter var i 2020 14%

I forkant av remerking i 2022 har vi startet arbeidet med å øke andelen miljøsertifiserte bedrifter. Et tilbud om oppstart av sertifisering gikk ut til medlemmene i Destinasjon Trysil i mars 2021 og resulterte i at 3 bedrifter er i gang med sertifiseringsarbeidet i en digital nettverksgruppe. Erfaring fra dette arbeidet skal brukes til å kjøre «kampanje» for å få flere bedrifter i gang høsten 2021.

Liste over miljøsertifiserte bedrifter er vedlagt.

4. Sosiale verdier

Tiltak gjennomført siste år for å gjøre Trysil til et enda bedre reisemål for gjester, lokalbefolkning og ansatte:

Samarbeid reiseliv og kommune

- Fra 2020 er det innført møter mellom politisk og administrativ ledelse samt ledere i reiselivet ca. hver 6. uke for å styrke dialog og samkjøring av Trysils store reiselivsaktivitet og -utvikling.
- Trysil kommune og Destinasjon Trysil har sammen investert i varslingsystemet UMS Connect – varslingsystem i forhold til sikkerhet og mulighet til å sende ut beskjeder til alle mobiltelefoner i et geografisk avgrenset område. Systemet har blant annet blitt benyttet under Covid19 til å sende ut SMS om gjeldende koronaregler. Brukes også til å registrere antall telefonenheter totalt på reisemålet, herunder også internasjonale besøkende.
- Som tidligere år gjennomføres årlige evalueringsmøter mellom politi, helse, brann og redning og sentrale reiselivsaktører som Skistar, Destinasjon Trysil og TrysilGuidene. Møtet evaluerer hendelser og praksis rundt skadehåndtering siste året, vurdere risikoområder for gjester og behov for tiltak.

Trysilgjestene

- Destinasjon Trysil jobber målrettet med digitalisering for å gjøre informasjon mer tilgjengelig og nå ut bredere og mer presist. Blant annet jobbes det med å utvikle en app som sammenstiller relevant informasjon til «Ditt Trysil» - hvor du klikker av på det som er viktig for deg enten du er hytteeier eller tilreisende (informasjon fra kommunen, aktiviteter, koronainfo, oppkjøring av langrennsløyper etc. Dette vil bli et godt supplement til Skistar sin app som ivaretar skiopplevelsen i Trysilfjellet.
- Covid19 satte fortgang i serveringsbransjens bruk av apper for bestilling av restaurantbord, catering, smitteregistrering og bestilling av taxi. Dette er en utvikling som gjør det enklere for gjestene å benytte de tilbudene som finnes.
- Generelt har reiselivsbedriftene gjort en enorm jobb gjennom 2020 med å gjøre det sikkert for gjestene å besøke Trysil. Investeringen har vært vellykket. Det har kun vært enkelte smittetilfeller knyttet til reiselivet og svært lite smitte i forhold til hvor mange gjester som har besøkt Trysil.
- Varslingstjeneste UMS Connect har gjort det mulig å holde alle besøkende oppdatert på gjeldende smittevernregler i Trysil til enhver tid.
- Samarbeidet med kommunikasjonsbyrået Awake har resultert i at Trysil har valgt «Helse og aktivitet» som hjertesak i arbeidet med å kommunisere bærekraft. Det innebærer at vi tar på oss en oppgave med å motivere og inspirere folk til å bli mer aktive og være opptatt av egen helse. Og det beste stedet å gjøre det er Trysil, naturlig nok. I kampanjen «Er du vår nye Chief of Fun?» søkes det etter ekspertene, de som tar lek på alvor og som vil lære alvorlige voksne å leke igjen.

Lek og fysisk aktivitet er viktig for folkehelsen, barna er ekspertene og leder an. De skal blant annet lage «Fun Rules», et regelsett som skal få de voksne opp av stolen og ut for å røre på seg, uansett om de er i Trysil eller i resten av landet.

Trysils lokalbefolkning

- Trysil Terrengsykkelklubb er etablert som følge av Trysil Bike Arena. Over 100 barn og unge har deltatt på ukentlige treninger sommeren 2020
- 21. mars i år inviterte Skistar til gratis skidag for alle innbyggere i Trysil. Gratis heiskort og skileie, halv pris på skiskole, og rabatt på mat og drikke på enkelte spisesteder. Tiltaket ble lansert for å gi noe tilbake for alt tryslingene har gjort for å begrense smitten og for måten de har stått i den vanskelige koronasituasjonen*
- TrysilGuidene –hatt tilbudt skiskole til halv pris 2-3 ganger gjennom vinteren for å bygge opp skigleden hos lokalbefolkningen

Trysils ansatte

- Trysilvekkua 2020*, et årrisnt arrangement for alle ansatte i Trysil, ble gjennomført med koronatilpasning og digitale møter og foredrag i tillegg til gratis testing av produkter og god rabatt på mat. Nytt av året var Digital Quiz og tilbud om «å nyte Trysil som turist» på Radisson-resortene til svært gunstig pris
- Trysil Personalfestival* ble med stort hell arrangert første gang i 2019. Dessverre satte Covid19 en stopper for årets festival (ikke ifm. korona)/motivasjonsforedrag mv. i mars
  - Tiltak før påske for å stå løpet ut
- Gjennom en egen facebookside* har Destinasjon Trysil har gjennom koronatiden holdt Trysils bedriftsledere løpende oppdatert på gjeldende smitteregler, smittestatus og støtteordninger mv. På den måten har informasjon vært lett tilgjengelig, og bedriftslederne har kunnet være oppdatert og gi viktig informasjon videre til sine egne ansatte.

5. Økonomisk levedyktighet

Covid19 har rammet norsk reiseliv hardt i 2020 og 2021. Så også i Trysil, som har blitt ekstra hardt rammet fordi 75% av gjestegrunnlaget forsvant da grensene stengte og restriksjoner ble innført og vedvarte over tid. Hvilke konsekvenser dette innebærer for Trysil på sikt kjenner vi ikke. Vi vet at mange bedrifter har fått hjelp av kompensasjonsordninger og kommunale tilskudd. Sommeren 2020 ble godt besøkt og ble «redningen» for flere bedrifter. En god sommer i 2021 vil også bidra, men økonomisk er reiselivet i Trysil rammet for alltid. Det er likevel stor fremtidstro som råder, og et sterkt samarbeid og vilje til satsing vil bidra til å løfte Trysil som reisemål så vel som den enkelte bedrift.

Rapportering på 2020-økonomien pr 30. april har vist seg å bli noe mangelfull da mange tall fortsatt ikke er offentlig. Dette er hva vi har fått samlet:

Verdiskaping 2019

Tall fra Innovasjon Norges Verdiskapingsanalyse viser økning i verdiskapingen i Trysil fra 2018 til 2019. Tall for 2020 foreligger ikke.

År	Reiseliv ellers	Transport og formidling	Sum
2019	352 787	18 055	370 842
2018	340 895	21 563	362 458

Kilde: <https://business.visitnorway.com/no/markedsdata/reiselivets-verdiskaping-i-norge/>

Kommentar: I Menon-rapport fra 2018 rapporteres det 450 mill. i verdiskaping. Hvorfor det er så stor differanse mellom Innovasjon Norges tall og rapporten vites ikke. Det er Menon som også utarbeider tall for Innovasjon Norge.

Gjestedøgnsutvikling

Normalt er rundt 75% av Trysils gjestedøgn fra andre markeder enn Norge. Da Covid19 kom og Norge stengte ned og stengte grensene ga det dramatiske utslag for Trysil i 2020. Antallet gjestedøgn gikk ned med 220.000, dvs. 25%. Sommer- og høstsesongen er ikke så avhengig av internasjonale gjester og viser en nedgang på ca. 10% og 10.000 gjestedøgn.

År	Vinter nov-apr	Sommer/høst mai-okt	Sum året nov-okt	Vinter	Sommer/høst
2013	593629	60689	654318	91 %	9 %
2019	761235	124121	885356	86 %	14 %
2020	551931	115058	666989	83 %	17 %

Trysils reiselivsstrategi har en tydelig målsetning om en mer helårlig utvikling. Målet er at antall gjestedøgn skal fordele seg på året med 80 % om vinteren og 20 % om sommeren/høsten.

- I 2019 var fordelingen 86% på vinter og 14% på sommer og høst.
- I 2020 ble fordelingen 83% på vinter og 17% på sommer og høst. Fordelingen preges av Covid19 og bortfall av internasjonale gjester.

Omsetning i reiselivsbransjen

Omsetningen i Trysils reiseliv var i svært god utvikling da Covid19 kom. For 2020 ble det imidlertid bråstopp. De som har blitt hardest rammet er overnatting, servering og aktivitetsbedrifter, herunder Skistar og skiskole, samt annen virksomhet som er lokalisert i turistsentrene. Varehandel, og spesielt dagligvare har klart seg bedre takket være en god sommer og mye hyttetraffikk.

Pr. dato er regnskapstall for 2020 ikke tilgjengelig på proff.no.

Sysselsetting

Covid19 har satt sitt preg på 2020 også når det gjelder sysselsetting. For første gang ser vi på arbeidsledighetstall og permitteringsstatistikk vel så mye som på sysselsetting.

SSB rapporterer at det i Trysil var lavere sysselsetting i 2020 enn foregående år. Trenden fra tidligere var positiv.

	Sysselsatte personer etter bosted			
	2017	2018	2019	2020
K.3421 Trysil	3 131	3 158	3 158	3 075

I Trysil eksploderte arbeidsledigheten i mars 2020. Den var fortsatt høy i november 2020. Statistikk for 2021 foreligger ikke foreløpig, men tall fra NAV viser at Trysil i jan-mars 2021 fortsatt hadde mange permitterte, og betydelig flere enn i f.eks. Elverum som har 3,5 gang så mange innbyggere.

	Andel helt arbeidsledige				
	nov.18	mar.19	nov.19	mar.20	nov.20
Trysil	3,4	1,8	2,9	22,0	7,4

Kilde: SSB

Utvikling i antall medlemsbedrifter

Oppslutningen om Destinasjon Trysil er svært høy. Selskapet har jobbet målrettet med rekruttering av medlemsbedrifter, og det synes godt på tallene. Antallet medlemmer har økt med 28% siden 2016, fra 167 til 214.

Samtidig øker antall bedrifter hvert eneste år. Listen over potensielle medlemmer blir dermed nærmest utømmelig, men likevel et godt redskap i rekrutteringsarbeidet.

I 2020 er alle vesentlige reiselivsbedrifter medlem i fellesskapet, og ingen større bedrifter er dermed gratispassasjerer. De siste par årene har fokus vært på å tilrettelegge et godt medlemstilbud for meglere og håndverksbedrifter.

	2020	2019	2016
Antall medlemsbedrifter	214	200	167
Potensielle medlemmer	58	65	41
Andel bedrifter som er medlem	79%	75%	80%

Destinasjon Trysils økonomiske stilling

I motsetning til mange reisemål, har Covid19 styrket destinasjonens holdning i forhold til å bidra til fellesskapet. Medlemsbedriftene har vist en sterk vilje til å betale medlemsbidraget tross egne økonomiske utfordringer og det ble derfor unormalt høyt overskudd for selskapet i 2020.

Selskapet viderefører derfor en sunn økonomisk utvikling mot 2021.

Regnskapstall	2020	2019	2018	2017
Sum driftsinntekter	23 956	22 557	20 474	19 218
Driftsresultat	4 683	1 720	826	1 973
Årsresultat	3 523	1 403	498	1 723
Sum eiendeler	12 312	7 968	7 034	5 538

Tiltak for å overvåke og styrke økonomisk utvikling

Overvåking og styrking av økonomisk utvikling tar utgangspunkt i de målsetninger og planlagte tiltak som kommer frem i Trysils reiselivsstrategi. Det er den planen det jobbes etter, både i Destinasjon Trysil, i Skistar og i de øvrige reiselivsbedriftene.

Nytt i 2020 er Skistars satsing på sommer med konseptet Sports & Adventures, som åpner i uke 26, er Skistars første satsing på sommersesongen. I første omgang innbefatter satsingen aktiv markedsføring av de tilbudene som Trysil allerede har, noe som uansett er et viktig bidrag til Trysils helårige utvikling. På sikt forventes det også at Skistar også kommer med fysiske investeringer.

Overvåking av reiselivsutviklingen rapporteres blant annet i Destinasjon Trysils svært omfattende Årsberetning, hvor alle tiltaksområdene fra reiselivsstrategien evalueres, så som:

- Gjestedøgnutvikling, omsetning i varehandel og restaurant, omsetning fra tilreisende (Menon), antall skidager, antall fritidsboliger, tidlignø-trafikk, trafikk tall fra Trysil Bike Arena, solgte fiskekort, og deltagere på arrangement
- Befolkningsutvikling og antall sysselsatte
- I markedsarbeidet rapporteres det på bl.a. trafikk på websiden trysil.com og i sosiale medier og resultater fra pressearbeidet og digitale kampanjer.

Destinasjon Trysil følger i tillegg løpende med på innsolgte gjestedøgn som rapporteres fra overnattingsbedriftene ukentlig gjennom sesongen. Skistar overvåker og formidler antall personer i skianlegget.

Tiltak i forbindelse med Covid19

I forbindelse med Covid19 har Destinasjon Trysil gjort en grundig vurdering av hvilke konsekvenser pandemien kan gi på kort og lang sikt og i forhold til medlemsbidrag til DT.

- Som følge av dette ble budsjettet for 2020 justert ned for å unngå underskudd og for å bygge soliditet for årene som kommer
- Vinteren 2021 ble markedsinnsatsen styrket som strakstiltak som følge av situasjonen med Covid19 i et samarbeid mellom Destinasjon Trysil, Skistar, Radisson og Fulufjellet.

Siden mars 2020 har det også blitt gjennomført flere bedriftsundersøkelser sammen med Trysil kommunen for å kartlegge koronakonsekvenser i næringslivet.

Covid19 har også ført til at Trysil kommune og Destinasjon Trysil sammen har investert i UMS Connect – som både er et varslingsystem mot gjester og lokalbefolkning, men også et verktøy for å registrere antall mobiltelefoner, norske og utenlandske, på reisemålet til enhver tid. Statistikk fra UMS har blitt brukt til å rapportere antall mobiltelefoner i området til medlemsbedriftene, - ukentlig, daglig i høysesong og flere ganger pr dag hvis nødvendig. Dette fordi trafikkgrunnet har blitt veldig uforutsigbart som følge av stadige endringer i smittevernreglene, og å rapportere antall mobiltelefoner i Trysil ga en viss pekepinn på hvor mange besøkende man kunne vente.

6. utfordringer med bærekraftig reiselivsutvikling_

Avfallshåndtering og kildesortering

Allerede i 2010 ble manglende kildesortering i hytteområder og utleieenheter definert som en åpenbar utfordring i forhold til Trysils ønske om å fremstå som et ansvarlig og bærekraftig reisemål. Det er vanskelig, om enn kanskje umulig, å fremstå som et bærekraftig reisemål når selvhusholdsgjestene må kaste sitt avfall i overfylte, gamle containere.

En av årsakene til at dette har tatt tid har vært allerede inngåtte anbudskontrakter og manglende utstyr for tømming. Men det har også vært utfordringer i avtaleverket mellom renovatør og driverne av de store hytteområde.

I 2022 kan vi endelig heise flagget. Det siste året har det vært aktiv dialog mellom det interkommunale renovasjonsselskapet SØIR, kommunen og driverne av de største hytteområdene i Trysil; Trysilfjell Utmarkslag og Fageråsen Hytteområde. Man er omforent om ansvarsdeling mellom partene

- Driverne av hytteområdene avsetter grunn og gjennomfører grunnarbeid for nye avfallsstasjoner. Dette skal gjennomføres sommer/høst 2021
- SØIR monterer molockstasjoner med 5 fraksjoner og inngår avtale med transportør med egnet utstyr.

Det vurderes i tillegg et delprosjekt i regi av prosjektet SITE III for å se på hvordan gjester og hytteeiere skal motiveres til riktig kildesortering. Et tiltak er å bistå hytteeiere og utleierye med innvendige løsninger for kildesortering. (Ikke alle kjøkkenbenker i små hytter og leiligheter har plass til ordinære sorteringssystemer). I tillegg å lage et opplegg for informasjon om kildesortering i boenheten, på avfallsstasjonene og å bruke Trysils ulike informasjonskanaler for å nå ut til både gjester og hytteTryslinger.

Oppstart av kildesortering i hytteområdene planlegges sommeren 2022 for å få inn gode rutiner før vintersesongen.

Finansiering av fellesgoder for drift av sykkel- og vandretilbudet

Trysil har gjennom de siste 6 årene investert 25 millioner i utvikling av stier og anlegg. Det har også blitt satset betydelig på tilrettelegging for vandring, spesielt vandreturen Skagsvola og sherpasti ved inngangen til Fulufjellet nasjonalpark

Midler til drift og vedlikehold av disse (og andre) fellesoppgaver er imidlertid fortsatt en utfordring. Over tid har det blitt jobbet med ulike finansieringsmodeller. Arbeidet var godt i gang da pandemien slo til og er foreløpig lagt på is.

Gjennom Trysil Bike Arena er noe løst med

- Sponsoravtaler med merkevarer, blant annet GT Bicycles
- En prosentandel fra heiskortsalg
- Frivillig bidrag fra dedikerte syklistere

Men dette er på langt nær tilstrekkelig. Det er derfor i 2020 søkt Trysil kommune om å innføre betaling på tilrettelagte sykkelstier innenfor et avgrenset område, ref. allemannsrettens paragraf 14. Avklaring forventes før sommeren 2021. I oppstarten er det budsjettert med et bidrag fra dette på kr 500 000, men anslått at det kan bli rundt kr 1 500 000 i årene fremover.

Dette er den samme modellen som er benyttet for å ta betalt for langrenn på et begrenset område og tidsrom for løyper på lagret snø, såkalt Tidligski.

Det er pr. i dag ikke vurdert å ta betalt for å dekke kostnader for drift av vandretilbudet.

Verktøy for å kommunisere bærekraft

Helt siden vi fikk merket for bærekraftig reisemål, har vi syntes det har vært utfordrende å kommunisere bærekraft og fortelle om hvilke tiltak vi gjør. Det er vanskelig å fremheve noe, når man ikke har ryggdekning for alt. Vi har derfor i 2020 lett etter et byrå som fokuserer på bærekraftig kommunikasjon i håp om å finne noen som kan hjelpe oss med dette.

Vi fant kommunikasjonsbyrået Awake og har inngått avtale med dem. Sammen har vi jobbet frem et verktøy for å velge ut hovedbudskap/hjertesak i bærekraft-kommunikasjonen, velge hovedområder som knyttes opp til hjertesaken, finne frem fundamentet og argumentene for hva vi kan løfte frem og hvordan vi skal gjøre det samt punkter som sikrer at vi kan stå for det vi sier.

I Trysil valgte vi hjertesaken *aktivitet og helse*. I 2021 vil innholdet i modellen/verktøyet være ferdig, og vi vil teste ut konkrete kommunikasjonstiltak for å løfte frem det som Trysil gjør for å bli et mer bærekraftig reisemål.

7. Suksesshistorier

Suksess i Trysil med helårig reiselivsutvikling

Trysils helårige reisemålsutvikling startet forsiktig som del av pilotprosjektet Bærekraftig reisemål i 2010. De første vandreturene ble merket, skiltet og tatt frem på kart. Så ble Toppturprogrammet med «10 snille topper» lansert, med klippekort og trekningspremier. Tryslingene var begeistret. De besøkende lot vente på seg. Gjennom et bedriftsnettverk støttet av Innovasjon Norge, ble det satt fokus på Idrettsopplevelser i Trysil. I dette prosjektet igangsatte man lagring av tidligsnø for å kunne tilby ideelle treningsforhold for langrenn/skiskyting i skuldersesongen november/desember. Man så også på tilrettelegging av stier til løp og tur/konkurransesykling. Pilotprosjektet Bærekraftig reisemål ble avsluttet med studietur til bl.a. Frankrike. Der dukket selskapet Bike Solutions opp, og med det var ideen om stisykkelutvikling i Trysil skapt, heller enn tursykling. Samtidig, rundt 2013, var Skagsvola blitt en ny topptur i Destinasjon Trysil sitt program. Vanskelig tilgjengelig på dårlig skogsbilvei, med manglende parkering og i konflikt med elgjegere på høsten.

Gå eggen på Skagsvola*

I dag fremstår Skagsvola som en perle i tursammenheng. Knut Eggen i DNT Engerdal-Trysil har vært arkitekten og pådriver, og sammen med en rekke ihuga entusiaster og Destinasjon Trysil, har de bokstavelig talt flyttet sten for sten og gjort «turen over eggen» til en ekte opplevelse. Myrer er kloppet, stier gruslagt, skiltingen er tydelig og en romslig parkeringsplass har til og med snuplass for buss. Elgjegeerne er for lengst henvist til «andre jaktmarker. I stedet møtes du av hyggelige verter på store besøksdager som spør hvor du kommer fra og prater med deg om turen du har hatt. Ikke rart at 98,5% forteller at de er fornøyde med vandretilbudet!

Søknaden om autorisasjon som Nasjonal Tursti ble avslått. Likevel lever besøksstrategien som ble utviklet videre i beste velgående. Sherpasti ble finansiert på andre måter, og byggingen i 2020 ble koronarammet, men står igjen på planen i 2021. Og det drømmes fortsatt om dagsturhytte på toppen.

I 2020 viste telleren at 16 524 personer «gikk eggen på Skagsvola», det er nesten 50 prosent mer enn i 2019. Hvert år siden åpningen i 2014 har trafikken økt. Det har skjedd mye siden de første 1562 turgåerne ble telt i 2015!

Trysil Bike Arena*

Destinasjon Trysil måtte til Frankrike for å finne konseptet som på få år skulle gjøre Trysil til den ledende stisykkeldestinasjonen i Skandinavia. Franske Bike Solutions ble engasjert til å lage de første planene. De ble så begeistret over potensialet i Trysil at de pakket snippsekken og flyttet til Trysil for å være tett på utviklingen de første årene. Mye kunnskap om bærekraftig stibygging ble overført entusiastiske Tryslinger som etter hvert ble til et profesjonelt stibyggelag med hjerte for både naturen og sykling.

Å finansiere tunge investeringer som hverken gir direkte inntekter eller økonomisk overskudd er ikke lett. På fagspråk kalles det «finansiering av fellesgoder». Fellesgoder kan defineres som «aktiviteter og tjenester som kommer gjesten til gode og som alle aktørene på reisemålet har nytte av, men som ingen vil betale for». Men i Trysil lar man seg ikke stoppe av slikt når ideen ellers er god.

Etter 7 års utvikling er det totalt investert for 25 millioner kroner i det som nå heter Trysil Bike Arena. På mange måter var kanskje de første millionene de vanskeligste å finansiere. Det måtte kronerulling til, og de store reiselivsaktørene som Trysilfjell Utmarkslag, Fageråsen Fritid og flere måtte tre støttende til sammen med Trysil kommune og Hedmark/Innlandet fylkeskommune.

Trysil Bike Arenas stinettverk strekker seg nå over 95 km, fordelt på 55 stier og 4 bike parks. I fjor var anlegget besøkt av 73.000 personer som syklet mer enn 330.000 turer.

Etter hvert som interessen for sykling i Trysil har økt, har også ambisjonene økt. I prosjektets 8. sesong jobbes det nå med videreføring av Trysil Bike Arenas Masterplan for perioden 2020-2025. - Vi kan ikke stoppe utviklingen nå. Målsetningen er bli ledende stisykkeldestinasjon i Skandinavia for aktive familier, forteller Olve Norderhaug. – For å nå de nye målsetningene ser vi for oss å investere ytterligere 25 millioner kroner i sykkelopplevelser. Det er bare å følge med!

Trysils innsats for helårig reiselivsutvikling har begynt å betale seg slik målsetningen var fra starten av. Siden 2014 er 115.000 nye gjestedøgn skapt, og omsetningen på sommer og høst har økt med 92 millioner blant Trysilbedriftene. Det er skapt 77 nye arbeidsplasser som igjen gir økt skatteinngang for kommunen, flere barn i skole og barnehage og en befolkningsutvikling som peker oppover.

Akkurat slike resultater man ønsker å se når man satser på helårig, utvikling. Det er bærekraftig!

Bærekraftig reiselivsutvikling gjennom Trysil Reiselivsstrategi

Lansering av Trysils nye reiselivsstrategi er det tiltaket alene som kan bidra mest til bærekraftig reiselivsutvikling i Trysil de neste 10 årene. Strategien gjør bærekraftig utvikling til et naturlig innsatsområde og bevisstgjør både Trysil kommune og reiselivsbedriftene på at bærekraft er en felles oppgave.

MÅL MOT 2030

Reiselivsstrategien skal sikre en optimalisert og bærekraftig vekst og utvikling i Trysil. Fornøyde gjester, ansatte og innbyggere på destinasjonen, er avgjørende for å sikre gjenkjøp og anbefalinger og fortsatt være et attraktivt reisemål. Fyrtårnet Trysilfjellet har potensial til å videreutvikle skianlegget og det er rom i reguleringsplaner til å bygge flere senger i takt med etterspørsel og Trysils bæreevne. Volumet av gjester er mulig å realisere gjennom etableringen av Scandinavian Mountains Airport og potensialet den gir for å nå nye gjester og få tidligere gjester til å besøke Trysil oftere. Optimaliseringen av hver uke, hver måned og hver sesong er viktig. Det vil utvikle Trysil som bærekraftig og helårig reisemål og gi effekter i reiselivet så vel som i lokalsamfunnet og styrke Trysil med flere helårige arbeidsplasser, økt sysselsetting og tilflytting, og styrket kommuneøkonomi.

Trysils reiselivsstrategi er tatt frem gjennom en prosess med en bred deltagelse og representasjon fra kommune, næringsliv og interessenter i besøksnæringen. Reiselivsstrategien skal sikre en optimalisert og bærekraftig vekst og utvikling av Trysil. Fornøyde gjester, ansatte og innbyggere er avgjørende for å sikre gjenkjøp, anbefalinger og tilflytting.

Hovedmålsetningene, som skal bidra til bærekraftig utvikling er:

- Trysils gjestetilfredshet skal være høy
- Trysil skal ha engasjerte ledere
- Trysils skal bli et mer bærekraftig reisemål
- Vekst i antall kommersielle gjester
- Et mer helårig reisemål
- Økt internasjonalisering
- Vekst i næringslivet og antall arbeidsplasser

Mål og tiltak for bærekraftig utvikling er omfattende beskrevet i planen, og adresserer tydelig de 10 prinsippene for bærekraftig utvikling så vel som enkeltindikatorer fra Standard for bærekraftig utvikling.

8. Formidling av rapporten

Formidlingen av denne bærekrafttrapporten planlegges gjennomført slik:

- Rapporten presenteres for styret i Destinasjon Trysil i mai
- Rapporten legges ved Destinasjon Trysils årsrapport når den distribueres til alle medlemmer og til kommunen medio mai
- Rapporten presenteres på Destinasjon Trysil sitt årsmøte 27. mai
- Sak om Trysils bærekraftarbeid lages i nyhetsbrev som går ut til 15 000 gjester og hytteTryslinger
- Rapporten oversendes Trysil kommune v/ ordfører, rådmann og kommunestyrets medlemmer
- Rapporten legges ut på Destinasjon Trysils hjemmeside www.trysil.com

9. Vedlegg

- Trysil Reiselivsstrategi 2020-2030
- Miljøsertifiserte reiselivsbedrifter 2020

Link til noen av Trysils tiltak for bærekraftig utvikling

- Interreg.prosjektet SITE III
<https://www.sitedestination.eu/no>
- Trysilmagasinet sommer
https://www.digiblad.no/trysilmagasin/2021/sommer_host/#
https://www.digiblad.no/trysilmagasin/sommer-host_2020/
- Destinasjon Trysil – miljørapporter
<https://www.trysil.com/Barekraftig-reisemal/miljosertifisering/>
- Stivettregler
<https://www.trysil.com/Gjore/Sommer/syssel/regler-for-trysil-bike-arena/>
- Koronainformasjon til bedriftsledere i Trysil
<https://www.facebook.com/groups/214110516317041>
- Eggen på Skagsvola
<https://ut.no/turforslag/1110434/ga-eggen-pa-skagsvola>
- Utviklingen av Trysil Bike Arena
https://www.trysil.com/Gjore/Sommer/syssel/sykkelnytt/ledende-stisykkeldestinasjon-i-skandinavia/?fbclid=IwAR3VYTxNGyE1J5Bb8_yXZ2Gbb_QT-2fUaf5Ru9aVPmQlcFrn5EopJils-RM
- Skistar: Om hållbarhet
<https://www.skistar.com/sv/corporate/hallbarhet/>
- Kampanjen: Er du vår nye Chief of fun?
<https://www.trysil.com/no/chiefoffun/er-du-chief-of-fun/>
- Skistar: Gratis skidag
<https://www.mynewsdesk.com/no/skistar/pressreleases/skistar-trysil-byr-alle-innbyggere-paa-gratis-skidag-21-mars-3082853>
- Trysilvekkua 2020
https://www.trysil.com/globalassets/documents/invitasjon_trysilvekkua_2020_no.pdf
- Trysil Personalfestival
<https://www.trysil.com/no/trysil-personalfestival/>
- Koronainformasjon til bedriftsledere i Trysil
<https://www.facebook.com/groups/214110516317041>

Øvrig dokumentasjon fremlegges på forespørsel